

## **Valsts prezidenta Valda Zatlera runa Latvijas Universitātē „Gudra un stratēģiska valsts. Latvijas nākotnes redzējums”**

Ļoti cienījamā Saeimas priekšsēdētāja kundze! Godātais Ministru prezidenta kungs! Godātie deputāti, ministri, ekselences, dāmas un kungi, Universitātes vadība, studenti! Visi klātesošie, kas šodien ir šajā zālē un netieši seko arī internetā!

Vispirms pateicos Latvijas Universitātei par iespēju uzstāties mūsu valsts lielākajā augstskolā! Otrkārt, gribu aicināt visus apbruņoties ar pacietību – šī, iespējams, būs manas prezidentūras garākā uzstāšanās.

Vēlos, lai ar šo manu runu īsi pirms prezidentūras pirmā termiņa beigām Latvijā veidotos jauna tradīcija – Valsts prezidentam izvērtēt iepriekšējo četru gadu veikumu un sniegt savu redzējumu par turpmākajām prioritātēm valsts dzīvē un prezidenta darbā.

Kā atceramies, pirms četriem gadiem mēs visi guvām labu mācību – Valsts prezidenta ievēlēšana nedrīkst būt tikai politisko partiju darījums! Es nevaru lepoties ar to, kā tika izvirzīta mana kandidatūra prezidenta amatam. Toreiz gan sabiedrībai, gan man centās atvēlēt statista lomu.

Sabiedrībai ir jābūt iespējai uz klausīt augstā amata kandidātu viedokļus, vērtēt tos, izdarīt secinājumus. Kandidātiem savukārt jāpauž savs redzējums un idejas par valsts attīstību un veicamajiem darbiem sabiedrības labā.

Pirms gada, Neatkarības atjaunošanas deklarācijas divdesmitgades priekšvakarā, es piedāvāju savu Latvijas valsts attīstības vīziju. Nākotnes Latvijai jābūt – saprātīgi pārvaldītai, zaļai, radošai un starptautiski aktīvai nacionālai valstij, kurā mīt demogrāfiski atjaunota, pilsoniski atbildīga un saliedēta Latvijas tauta.

Latvijas nākotnes redzējums un mani priekšlikumi, kas valstī jāpaveic turpmāk, izriet gan no šīs vīzijas, gan no manis līdz šim paveiktā.

Laikā, kad kļuva par Valsts prezidentu, bija grūti paredzēt, ka turpmākie gadi mūsu tautai un valstij izrādīsies tik smagi. Sabruka cerības par nepārtrauktu – strauju – augšupeju. Mēs pieredzējām dziļus politiskos satricinājumus un sabiedrības uzticības krīzi varai. Un šī krīze skāra visus varas atzarus.

2007.gadā, savā pirmajā runā Saeimā, uzsvēru, ka savā ceļasomā ņemšu atbildību un ievērošu neitralitāti pret jebkuru no politiskajiem spēkiem. Man to ir izdevies īstenot.

Savas prezidentūras sākumā vēlējos daudz uzmanības veltīt veselības aprūpes un izglītības sistēmas pilnveidei. Ekonomiskā krīze ieviesa būtiskas izmaiņas manās sākotnēji izvirzītajās prezidenta darba prioritātēs. Par maniem galvenajiem uzdevumiem kļuva politiskās stabilitātes nodrošināšana, valsts starptautiskās reputācijas veicināšana, dialogs ar sabiedrību, regulārs atbalsts valdībai kritiskos brīžos. Pastāvīgi mudināju valdību veikt stratēģiskas reformas.

Šodien Latvijai ir nepieciešami būtiski atjaunoti politiskie institūti, starptautiska konkurētspēja ārpolitikā un ekonomikā, mūsdienīga pilsoniska nācija un atjaunots

demogrāfiskais līdzsvars. Latvijas tauta ir pelnījusi valsti, kas ir droša, saimnieciska un uzticama.

Tāpēc šodien runāšu par četriem valstij būtiskiem jautājumiem – politiskās sistēmas modernizāciju; ārpolitikas jautājumiem – politiskās un ekonomiskās konkurētspējas uzlabošanu; gudru saimniekošanu kā drošu pamatu Latvijas iedzīvotāju labklājībai; un, visbeidzot, nepieciešamību risināt demogrāfiskās situācijas radītās problēmas.

Dāmas un kungi!

### **Politiskās sistēmas modernizācija ir mūsu situācijas un laikmeta diktēta prasība.**

Šos četrus gadus esmu strādājis, lai sarežģītajos ekonomiskajos apstākļos nodrošinātu stabilu valsts politisko situāciju. Uzskatu, ka prezidenta pilnvaru un iespēju robežās tas ir izdevies.

2008.gada decembrī Rīgas pilī tika panākta tā dēvētā Adventes vienošanās. Proti – lielākā daļa opozīcijas un pozīcijas partiju parakstīja vienošanos par valsts budžeta izdevumu un ieņēmumu līdzsvarošanu. Politiski apzinājās samilzušās problēmas un nepieciešamību vērsties pēc palīdzības pie starptautiskajiem aizdevējiem. Adventes vienošanās bija politiskais pamats valsts glābšanai no bankrota.

12 reizes esmu izmantojis Valsts prezidenta tiesības lūgt Saeimai pārskatīt pieņemtos likumus. Otrreizējai caurlūkošanai nodevu likumus, kas sabiedrībā tika nevienuzīmīgi vērtēti un izraisīja asas diskusijas. Esmu gatavs ar lielu atbildību šīs Satversmē paredzētās prezidenta tiesības izmantot arī turpmāk.

Pirmajā prezidentūras gadā izveidoju Valsts prezidenta Konstitucionālo tiesību komisiju, kuras uzdevums ir analizēt, kā pilnveidot valsts politiskos institūtus un Satversmi. Šajos gados komisija ir sniegusi četrus atzinumus:

- par Saeimas priekšlaicīgu vēlēšanu mehānisma pilnveidošanu;
- par Saeimas apstiprinājuma nepieciešamību, ja valsts aizņemas liela apjoma naudas līdzekļus,
- par elektronisko plašsaziņas līdzekļu tiesiskā regulējuma noteikšanu;
- par prezidenta lomas pārskatīšanu Latvijas parlamentārās demokrātijas sistēmas ietvaros.

Tuvākajā laikā komisija sniegs arī atzinumu par ministru tiesībām izdot normatīvos aktus. Tas varētu palīdzēt efektīvizēt valdības darbu, atslogojot Ministru kabinetu no pārāk tehnisku jautājumu izskatīšanas. Taču tas ir tikai viens no piedāvātajiem risinājumiem, lai nodrošinātu patiesi labu pārvaldību izpildvaras līmenī.

Šodien pienācis laiks pieņemt tālredzīgus, ilgtermiņā efektīvus lēmumus. Izmantojot politiskās stabilitātes priekšrocības, ir jādomā par Latvijas politisko institūtu modernizāciju kopumā.

### **Mana līdzšinējā darbība un nākotnes redzējums lielā mērā saistīts ar izmaiņām mūsu valsts pamatlikumā – Satversmē.**

Manas prezidentūras sākumā, 2007.gada nogalē, kad saasinājās sabiedrības un varas attiecības, daudzi no manis sagaidīja Satversmē paredzētā pusgadu garā un

smagnējā Saeimas atlaišanas procesa un jaunu, pirmstermiņa, vēlēšanu ierosināšanu. Manu izvēli nerosināt jaunas vēlēšanas noteica vairāki apsvērumi. Pirmkārt, nebija parlamentārās krīzes, nepastāvēja Saeimas atlaišanai atbilstošs mehānisms un tiem, kas prasīja parlamenta atlaišanu, nebija kvalitatīva alternatīva politiskā piedāvājuma.

Līdzīga situācija izveidojās arī 2009.gadā, kad uz Saeimas atlaišanu turpināja uzstāt daļa sabiedrības un arī politiķu.

Tad manu lēmumu – neizsludināt jaunas vēlēšanas – noteica atbildība par valsts nākotni. Bija svarīgi, lai Saeima kopā ar valdību strādātu un īstenotu valsts budžeta izdevumu samazināšanas pasākumus, uzsāktu strukturālās reformas valsts pārvaldē un uzņemtos atbildību par smagiem un uz vēlāku laiku neatliekamiem lēmumiem. Starptautiski bija jāapliecina valsts rīcībspēja. To nebūtu izdevies panākt, ja politiķi būtu ierauti pat divās, viena otrai sekojošās, kampaņās – referendumā par Saeimas atlaišanu un ārkārtas vēlēšanu kampaņās.

Turklāt parlaments vēlējās atgūt vēlēšanu uzticību un to apliecināja ar manis 14.janvārī izvirzīto valstij svarīgo uzdevumu izpildi.

Nemot vērā sabiedrības viedokli, es vērsos pie parlamenta, lai panāktu Saeimas atbalstu grozījumiem Satversmē, kas paredz tautas tiesības rosināt Saeimas atlaišanu, tātad – sarīkot jaunas pirmstermiņa parlamenta vēlēšanas. Pēc šo būtisko Satversmes grozījumu pieņemšanas darbs pie mūsu valsts konstitūcijas pilnveidošanas ir jāturpina.

Valsts prezidentam parlamentāras krīzes situācijās nepieciešamas patstāvīgas tiesības atlaist Saeimu bez referenduma un izsludināt jaunas pirmstermiņa Saeimas vēlēšanas, lai parlaments pēc iespējas īsākā laika periodā no jauna iegūtu vēlēšanu uzticības mandātu.

Pirms mēneša iesniedzu Saeimā apjomīgu likumdošanas iniciatīvu, kuras mērķis ir uzlabot valsts varas atzaru līdzsvaru un panākt efektīvāku lēmumu pieņemšanas mehānismu. To iespējams paveikt, nostiprinot arī Valsts prezidenta kā arbitra lomu likumdevēja un izpildvaras savstarpējā sadarbībā. Esmu gatavs kopā ar Saeimas deputātiem pilnveidot mūsu valsts pamatlikumu.

Esmu paudis arī atbalstu diskusijai par Valsts prezidenta ievēlēšanas kārtības maiņu, uzticot Latvijas tautai tiesības ievēlēt Latvijas valsts galvu. Tāpēc es apsveicu to, ka vairāki politiskie spēki ir gatavi šo jautājumu apspriest Saeimā, sabiedrībā un ekspertu lokā. Atgādinu, ka šajā diskusijā būtiski ir neaizmirst ne mazāk nozīmīgus ar Valsts prezidenta ievēlēšanu kārtības maiņu saistītos jautājumus: proti, nepieciešamību noteikt Valsts prezidenta priekšvēlēšanu kampaņas tiesisko regulējumu – tās norises un finansēšanas kārtību.

Runājot par nepieciešamajām politisko institūtu reformām konstitucionālā līmenī, diemžēl ir jāatzīst, ka negatīvu lomu mūsu nespējā nodrošināt ilgtspējīgu politiku, turklāt visās nozarēs, spēlē biežās valdību maiņas. Tāpēc aicinu apspriest tā dēvētā konstruktīvās neuzticības balsojuma principa ieviešanu, paredzot, ka neuzticības izteikšana valdībai ir iespējama tikai vienlaicīgi ar uzticības balsojumu jaunajai valdībai.

Šāda kārtība Vācijā pastāv aptuveni 60 gadus. Šī valsts pirms tam piedzīvoja regulārus valdības neuzticības balsojumus un nespēja izveidot jaunas valdības. Tieši Vācijas pieredze konstitucionālo tiesību ekspertu vidū tiek minēta kā piemērs stabila valdības darba nodrošināšanai gadījumos, kad parlamenta sastāvs ir vairāk vai mazāk sadrumstalots.

Dāmas un kungi!

### **Vēl daudz jāpaveic vēlēšanu sistēmas attīstībā!**

Jāpanāk, lai spēkā esošie vēlēšanu likumi nodrošinātu Satversmē nostiprinātā proporcionalitātes principa pilnīgu ievērošanu.

Esmu gandarīts, ka pēc mana priekšlikuma 2010.gadā pirmo reizi Latvijas vēsturē Saeimas vēlēšanas notika, neizmantojot „lokomotīvu vilcējspēku”. Tas tuvināja kandidātus vēlētajiem, mudināja politiķus doties uz diskusijām vēlēšanu apgabalos. Tas rosināja politiskās partijas veidot apvienības un lika tām rūpīgi pārdomāt, ko iekļaut deputātu kandidātu sarakstos visos vēlēšanu apgabalos.

Taču ir sperts tikai pirmais solis. Esmu iecerējis parlamentam iesniegt likumdošanas iniciatīvu par vienota vēlētāju reģistra izveidi un nepieciešamību Latviju sadalīt vairākos mazākos, balsstiesīgo skaitam proporcionālos, vēlēšanu apgabalos. Tas uzlabos deputātu saikni ar vēlētajiem. Liks politiķiem būt atbildīgākiem savu vēlētāju priekšā.

Mēs nevaram atstāt novārtā arī jautājumu par pirmsreferendumu politiskās aģitācijas tiesisko regulējumu. Šo kampaņu finansējumam jābūt maksimāli caurspīdīgam. Nav pieļaujams, ka tautas tiesās demokrātijas institūta – referendumu – nozīmīgumu vietu aizēnotu centieni ietekmēt vēlētajus ar reklāmas kampaņām vai citu propagandu, kurai tiek izmantoti nezināmi finanšu avoti.

Tādēļ nepieciešams ar likumu noteikt, kā piesaistīt un izmantot finansējumu aģitācijai tautas nobalsošanā. Šim regulējumam jāattiecas uz visām partijām, neatkarīgi no tā, vai tās ir pārstāvētas Saeimā, vai nē. Tāpat šim likumam jābūt saistošam visām kampaņā iesaistītajām organizācijām un pilsoņu iniciatīvas grupām.

Daudzu valstu pozitīvie piemēri pārliecina par nepieciešamību iedzīvotājus vairāk iesaistīt valdības un pašvaldību darbā.

Lai motivētu iedzīvotājus līdzdarboties, jānostiprina viņu tiesības un jārada iespējas piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā. Tāpēc Ministru kabinetam jau tuvākajā laikā ir jāizpilda parlamenta dotais uzdevums izstrādāt un iesniegt Saeimai likumprojektu par pašvaldību referendumiem. Likumā jāparedz iespēja pašvaldībām rīkot referendumus, kam ir lemjoša, ne tikai konsultatīva nozīme.

Cienījamie klātesošie!

### **Latvijā jāstiprina pilsonības institūts!**

Šā gada februārī iesniedzu parlamentam likumdošanas iniciatīvu par grozījumiem Pilsonības likumā.

Uzskatu, ka ir pienācis laiks tā pilnveidošanai atbilstoši valsts ilgtermiņa interesēm. Ir uzaugusi jauna paaudze, kas piedzimusi neatkarīgās Latvijas Republikā. Latvijas valsts ir kļuvusi par pasaulē ietekmīgāko valstu savienību un organizāciju dalībnieci. Mums jāveicina Latvijas pilsoņu kopuma saglabāšana Latvijas nākotnei.

Mana iniciatīva ietver divus ar Latvijas pilsonību saistītus jautājumus. Pirmkārt, būtiski jāpaplašina dubultpilsonības iespējas. Un, otrkārt, es rosinu pilnveidot Latvijā pēc 1991.gada 21.augusta dzimušo bērnu reģistrāciju par Latvijas pilsoņiem. Likums jau šobrīd ļauj viņiem iegūt Latvijas pilsonību, taču šo tiesību īstenošanā bērni ir atkarīgi no savu vecāku uzņēmības un izpratnes. Šie bērni ir izauguši Latvijā, un te ir viņu dzimtene. Šo bērnu piederība Latvijai ir noteikta, jau viņiem piedzimstot šeit – mūsu zemē.

Tam, ka Latvijas iedzīvotāji ir lojāli savai valstij, ir jābūt pašsaprotami. Tāpat pašsaprotamai ir jābūt visu Latvijas cilvēku vēlmei iegūt Latvijas pilsonību. Mēs nevaram uzbūvēt patriotisku un par sevi pārliecinātu sabiedrību, ja visi tās iedzīvotāji nejūtas tai piederīgi.

Mums beidzot ir jāsaprot, ka nacionālās un etniskās intereses nav viens un tas pats. Esmu jau kritizējis tiekšanos sabiedrību dalīt pēc etniskās piederības – labajos un sliktajos, pareizajos un nepareizajos. Latvijas pilsoņi un tie, kas vēlas par tādiem kļūt, neatkarīgi no viņu dzimtās valodas, viņi ir daļa no Latvijas valsts. Visi ir un būs mūsējie! Viņi ir un būs piederīgi Latvijas valstij! Tās ir Latvijas nacionālās intereses!

Latviešu valoda ir tā, kas vieno visus Latvijā dzīvojošos cilvēkus. Ar valsts valodas palīdzību mēs īstenojam valsts varu un valsts sabiedrisko dzīvi. Tajā pašā laikā visām mazākumtautībām ir tiesības saglabāt savu kultūru un valodu. Šajā ziņā Latvija vienmēr ir bijusi spilgts piemērs citām valstīm – Latvijas valsts finansē pamatizglītību septiņās mūsu valstī dzīvojošo mazākumtautību valodās. Mums ir pamats lepoties ar aktīvām un daudzveidīgām mazākumtautību kopienām. Mēs kopā pirms 20 gadiem atguvām un dziesmotajā revolūcijā nosargājām Latvijas valsts neatkarību un brīvību. Arī Latvijas valsts nākotne ir atkarīga no tā, cik saliedēta būs Latvijas tauta.

Tautas kopības sajūtu stiprina gan mūsu senās, gan jaunās tradīcijas. Mēs esam vienoti, kad kopā aizrautīgi sekojam līdzī Latvijas hokeja komandas spēlei. Mūs vieno mūsu izcilais kultūras mantojums – tautasdziesma un dejas. Dziesmu un deju svētki, kas rada tautas spēka un kultūras pārmantojamības tiltu, kļūst arī par citu Latvijā dzīvojošo tautu svētkiem. Tie ir svētki arī Rīgas viesiem. Mums jādara viss, lai Dziesmu un deju svētku tradīcijas pilnveidošana un vērsana plašumā būtu visu institūciju prioritāte.

Dāmas un kugni!

Mani ļoti iepriecina cilvēku aktivitāte zaļas un tīras vides veidošanā – pēc dažām dienām arī Lielajā Talkā. Tā ir spilgts apliecinājums tam, ka mēs spējam un varam būt vienoti kopīgu mērķu sasniegšanā.

Arī Latvijas Foruma kustība bija labs stimuls iedzīvotāju iesaistei savas dzīves, vides un valsts pārvaldes uzlabošanā. Tā aicināja cilvēkus aizvien vairāk apzināties un izmantot pašorganizācijas un aktīvas sabiedrības līdzdalības sniegtās iespējas.

Tradīcijas, kas mūs saliedē un nojauc etniskās robežas, sniedz gandarījumu un motivē arī turpmāk darīt visu, lai mūsu kultūras daudzveidība un latviešu valoda vēl vairāk vienotu Latvijas sabiedrību.

Godātie klātesošie!

### **Mūsu ārpolitikas mērķis ir konkurētspējīga Latvija.**

Esmu pateicīgs saviem priekštečiem Valsts prezidenta amatā – Guntim Ulmanim un Vairai Vīķei-Freibergai – par lielo darbu Latvijas valsts ārpolitiskā kursa izveidē un īstenošanā. Esmu konsekventi strādājis, lai Latvija neatgriezeniski nostiprinātos Rietumu vērtību sistēmā un institūcijās. Šajos četros gados turpināju aizstāvēt Latvijas kā atbildīgas Eiropas Savienības un NATO dalībvalsts intereses.

**Ir nostiprināta Latvijas ārējā drošība.** Latvija kopā ar pārējām Baltijas valstīm un Poliju ir panākusi, lai NATO Vašingtonas līguma 5.pantā noteiktās drošības garantijas tiek īstenotas ar konkrētiem pasākumiem. Neatmaidīgs darbs ar sabiedrotajiem ir vainagojies panākumiem – NATO Lisabonas samītā tika apstiprināta gan jaunā NATO Stratēģiskā koncepcija, gan arī virkne citu dokumentu, kas nostiprina Baltijas valstu drošību.

**Ir izdevies radīt pārliecību par Latvijas ekonomisko ilgtspēju.** Kopš ekonomiskās krīzes sākuma bieži esmu ticis ar pasaules finanšu institūciju vadību, ar Eiropas Savienības un mūsu partnervalstu amatpersonām, akadēmiskās vides pārstāvjiem un ekonomikas komentētājiem, lai izskaidrotu Latvijas ekonomisko situāciju un radītu pārliecību, ka Latvija ir rīcībspējīga valsts un tā spēs atkopties no ekonomiskās krīzes radītiem satricinājumiem, un spēs būt investīcijām piemērota vide. Esmu sniedzis intervijas plašam ārvalstu mediju lokam, piedalījies starptautiskos forumos un lasījis lekcijas pasaules vadošajās universitātēs. Tas bija īpaši būtiski laikā, kad Latvijas ekonomikas atjaunotnei ticēja, būsīm godīgi, tikai retais. Tagad redzam – Latvijas investīciju reitingi paaugstinās.

Dāmas un kungi!

**Ir attīstīti Latvijas eksporta tirgi.** Esmu bieži aicinājis Latvijas uzņēmējus kopā ar mani apmeklēt biznesa forumus dažādās valstīs. Tas ir veids, kā veidot ekonomiskos kontaktus un meklēt jaunus noieta tirgus Latvijas precēm un pakalpojumiem. Kopā esam apzinājuši lielākos un Latvijai tradicionālos tirgus Eiropas Savienībā, kā arī meklējuši jaunas iespējas Ķīnā, Kaukāzā, Centrālajā Āzijā un ASV. Kā atzīst mūsu uzņēmēji, tas palīdzējis noslēgt līgumus par precēm un pakalpojumiem vairāku simtu miljonu latu vērtībā.

**Ir uzlabotas Latvijas un Krievijas kaimiņattiecības.** Pagājušā gada decembrī pēc 16 gadu pārtraukuma notika augstākā līmeņa oficiālā vizīte Krievijas Federācijā. Ir izdevies uzsākt un turpināt dialogu augstākajā politiskajā līmenī. Tāpat ir izdevies saskaņot un parakstīt virkni līgumu, kas nepieciešami abu valstu sadarbībai. Notikusi vienošanās par kopīgās Vēsturnieku komisijas darbu. Mūsu uzņēmēji, kas strādā Krievijas tirgū, atzinuši, ka pēc vizītes būtiski uzlabojies biznesa klimats.

Esmu pateicīgs mūsu valsts diplomātiskajam dienestam par profesionalitāti un man, Valsts prezidentam, sniegto atbalstu Latvijas interešu īstenošanā.

Turpmākajos gados nozīmīgs mūsu ārpolitikas mērķis ir **Latvijas konkurētspēja starptautiskajā politikā un ekonomikā, reģionālajos un globālajos tirgos.**

Lai to panāktu, Latvijai ir jābūt aktīvai, īpaši, izmantojot Eiropas Savienības un NATO sniegtās iespējas; jābūt gudrai attiecībās ar kaimiņiem; jābūt uzņēmīgai, īstenojot savas politiskās un ekonomiskās intereses.

Šo mērķi var sasniegt droša Latvija. Par savas ārējās drošības risinājumu esam izvēlējušies kolektīvo drošību NATO ietvaros. Tas mums dod pārliecību, ka spēsim novērst draudus mūsu valstij, ja tādi radīsies. Ja esam kolektīvās drošības sistēmas daļa, ja vēlamies, lai mūsu debesis sargā NATO lidmašīnas, ja gribam, lai nekad nerastos bažas par Latvijas teritorijas militāru apdraudējumu, mums ir jābūt atbildīgai un aktīvai šīs alianses dalībvalstij.

Jāpiedalās NATO kopīgajās misijās, piemēram, Afganistānā. Latvija kopā ar saviem sabiedrotajiem ir ieinteresēta veiksmīgā misijas iznākumā – esam ieinteresēti, lai afgāņi paši spētu uzņemties atbildību par savu valsti.

Kā Valsts prezidents un valsts bruņotā spēka augstākais vadonis vēlos pateikties visiem Latvijas karavīriem par viņu pašizliedzīgo un grūto dienestu gan Latvijā, gan starptautiskajās misijās! Viņu darbs arī šajos, valstij ekonomiski grūtajos apstākļos ir Latvijas valsts neatkarības un drošības garants.

Mūsu galvenais stratēģiskais partneris valsts drošības veicināšanā ir ASV. Pēdējo gadu laikā ar ASV ir veiksmīgi attīstījusies gan divpusējā sadarbība, īpaši aizsardzības jomā, gan arī sadarbība NATO ietvaros. Kā jau minēju, pēdējā gada laikā jaunu saturisku piepildījumu ir guvis Ziemeļatlantijas līguma 5.pants par dalībvalstu solidaritāti. Tomēr mums kopā ar sabiedrotajiem vēl jāpanāk, lai Latvijas teritorijā regulāri notiktu ASV un Baltijas valstu militārās mācības.

Taču sadarbība ar mūsu stratēģisko partneri, ASV, neietver tikai drošības jautājumus. Mums jāstiprina arī ekonomiskās saites. Latvijā jāienāk amerikāņu uzņēmumiem, investīcijām, arī mūsu precēm jābūt ASV tirgū. Pie tā mums ir vēl nopietni jāpiestrādā.

Dāmas un kungi!

Latvijai ir jābūt aktīvai Eiropas Savienībā. Latvijai Eiropas Savienība jau sen pēc būtības nav tikai ārlietas. Jaunā finanšu perspektīva, kopējā lauksaimniecības politika, enerģētika, transports – tas viss tieši ietekmē Latvijas attīstību.

Tiekoties ar iedzīvotājiem vizītēs Latvijas pilsētās un novados, esmu daudzkārt dzirdējis mudinājumus panākt vienlīdzīgāku, godīgāku Eiropas Savienības kopējo lauksaimniecības politiku. Un šis ir viens no Latvijas svarīgākajiem jautājumiem un uzdevumiem Eiropas Savienībā.

Cienījamie klātesošie!

Diemžēl Latvija nav iekļāvusies kopējā Eiropas enerģētikas sistēmā. Mums aktīvi jāpiedalās adekvātu elektroenerģijas un gāzes savienojumu izveidē ar Skandināvijas valstīm un Poliju. Mums pilnvērtīgi jāiesaistās kopīgajā Baltijas un Ziemeļvalstu elektroenerģijas tirgū. Jāstrādā, lai mazinātu atkarību no viena dabasgāzes

piegādātāja. Tāpēc viena no prioritātēm enerģētikas jomā ir sašķidrinātās gāzes termināla attīstība Latvijā. Tas ir būtisks projekts energoneatkarības stiprināšanai un enerģijas resursu dažādošanai visā Baltijas valstu reģionā.

Joprojām aktuāla ir arī pašu saražotā elektroenerģija – tās trūkst. Tāpēc ar īpašu rūpību ir jāizvērtē nākotnes atomelektrostaciju projekti. Tas attiecas arī uz Igaunijas, Latvijas, Lietuvas un Polijas kopējo projektu Visaginā. Tās būvniecību, atgādināšu, kopš 2006.gada ir atbalstījušas visas Latvijas valdības. Šobrīd Lietuvas valdība veic nepieciešamos priekšdarbus projekta īstenošanai. Bet vienlaikus, gribu uzsvērt, Baltijas valstu iedzīvotājiem jāgūst pārliecība par atomenerģijas izmantošanas un drošības jautājumiem.

Enerģētikas politika nav tikai ekonomikas, bet arī nacionālās drošības jautājums, tādēļ tā ir kļuvusi par vienu no manām prioritātēm. Mēs lepojamies ar to, ka mūsu enerģētika ir viena no zaļākajām Eiropā – no atjaunojamajiem resursiem Latvijā tiek saražoti gandrīz 40% elektroenerģijas. Taču mums ir jāapzina visas mūsu iespējas kļūt vēl zaļākiem. Ekonomikas ministrijas izstrādātajā enerģētikas stratēģijā jābūt skaidri noteiktai zaļās enerģijas lomai kopējā energoresursu bilancē. Tas ir mūsu nākotnes labklājības jautājums. Tas ir reizē arī liels izaicinājums.

Vēl būtisks izaicinājums ir mūsu ceļu un dzelzceļu kvalitāte un infrastruktūra. Bez labiem ceļiem nebūs izaugsmes. To mēs zinām. Jādomā gan par to, kāds ir ceļš no pagastmājas līdz skolai, gan par to, kā efektīvi iekļauties Eiropas transporta tīklā. Mums nepieciešamas lielās maģistrāles, un tās varam izbūvēt tikai sadarbībā ar mūsu kaimiņiem. Vēl joprojām maģistrāle „Via Baltica” Latvijas daļā vietām atgādina senlaiku veļas rīvi, un tādi ir ļoti daudzi vietējās nozīmes ceļi Latvijā. Tāpēc aicinu valdību, domājot par nākamo finanšu perspektīvu, plānot līdzekļus autoceļu tīkla sakārtošanai un attīstībai.

Tuvāko gadu laikā ir jāīsteno „Rail Baltica” projekts, kas savienos dzelzceļa satiksmi starp Baltijas valstīm un Poliju, tālāk arī Vāciju. Nesenās vizītes laikā Maskavā ar Krievijas valsts vadību apspriedām iespējas izbūvēt Rīgas - Maskavas ātrgaitas dzelzceļu, kas ne tikai vienkāršotu pasažieru pārvietošanos, bet arī atslogotu kravu plūsmu starp mūsu valstīm. Abu šo projektu paralēla īstenošana var sniegt būtisku pievienoto vērtību. Īstenojot šos projektus, Latvija kļūtu par nozīmīgu starptautisku dzelzceļa mezglu.

Es vienmēr esmu uzsvēris Baltijas valstu sadarbības būtisko lomu. Kopā mēs esam stiprāki. Taču, atšķirībā no 90.gadu sākuma, kad mūsu kopība bija simbols cīņai pret politisku netaisnību, kad mūsu vienotība bija brīvības alku apliecinājums, tagad mums jāīsteno kopīgas saimnieciskās intereses. Enerģētika un transports jo īpaši ir tās nozares, kur mēs vieni nevaram panākt pat ne daļu no tā, ko darbojoties kopā. Par to es runāju katrā tikšanās reizē ar Igaunijas, Lietuvas un Polijas prezidentiem.

Būtiski ir aktivizēt arī plašāku visu Baltijas jūras valstu sadarbību. Īpaši vides aizsardzībā, uzņēmējdarbībā, tirgus integrācijā. Es esmu gatavs aktīvi pozicionēt Latviju kā platformu darbībai Baltijas jūras reģiona tirgū un veicināt Latvijas uzņēmumu iesaisti kopīgos projektos.

2015.gadā pirmo reizi Latvija vadīs Eiropas Savienības darbu. Eiropas Savienības padomē sāksies Latvijas prezidentūra. Tai rūpīgi jāgatavojas – jādomā par Latvijas prioritātēm un pienesumu kopējās Eiropas Savienības diskusijās, jāsāk gatavot



ekspertus, lai viņi profesionāli un godam strādātu Latvijas un Eiropas Savienības labā.

Bet gadu agrāk, 2014.gadā, Rīga būs visas Eiropas kultūras galvaspilsēta. Jau tagad tiek daudz darīts, lai turpmāko trīs gadu laikā tiktu sakārtota gan pilsētas kultūras infrastruktūra, gan izveidots gada pasākumu plāns. Mēs spējam parādīt Rīgu un Latviju gan kā senu, gan kā modernu, gan arī kā īpašu tradīciju un kultūras vērtību glabātāju. Arī tā ir Latvijas ārpolitika.

Godātie klātesošie!

Arī turpmāk jāuzlabo attiecības ar Krieviju, ievērojot savstarpēju cieņu un izdevīgumu. Mums kopīgi ar Krieviju jāturpina strādāt pie politiskā dialoga attīstības, veidojot mūsu attiecības Eiropas Savienības un NATO kontekstā. Mēs esam šo organizāciju daļa un mūsu uzdevums un iespēja ir ietekmēt Eiropas Savienības un NATO - Krievijas attiecības tā, lai tās vislabāk atbilstu Latvijas ilgtermiņa interesēm.

Mums ir jāstrādā pie jaunu līgumu saskaņošanas un parakstīšanas. Piemēram, mums ir nepieciešams līgums par savstarpējo investīciju aizsardzību. Krievija ir augošs un daudziem uzņēmējiem interesants tirgus. Šāds līgums atvieglotu tā apgūšanu. Tas mazinātu Latvijas uzņēmēju nedrošību ieguldīt šajā tirgū, var būt liels atbalsts Latvijas ekonomikas izaugsmei.

Esmu pārliecināts – šie uzdevumi ir īstenojami. Veiksmei nepieciešams regulārs politiskais dialogs augstākajā politiskajā līmenī. Nepieciešama arī gudra un neatlaidīga pieeja. Esmu gatavs turpināt iesākto darbu, lai turpmākajos četros gados Latvijas - Krievijas attiecības veidotu par cieņas pilnām un savstarpēji izdevīgām kaimiņattiecībām.

Dāmas un kungi!

Latvijai jābūt uzņēmīgai globālā ekonomikā. Lai Latvijas valstij būtu ietekme un jauda īstenot attīstības mērķus, mūsu ekonomikai jābūt spējīgai konkurēt globāli. Mums jāspēj konkurēt, prasmīgi pārvaldot savu valsti un spējot piesaistīt investīcijas. Mums jākonkurē ar savu darbu un idejām!

Lai īstenotu saprātīgu, uz izaugsmi vērstu ekonomisko politiku, ir svarīgi pievienoties eiro zonai. Izpildītie Māstrihtas kritēriji un eiro ieviešana liecinās par labu ekonomisko vidi, un tas nodrošinās augstāku investīciju reitingu, zemākas pārfinansēšanas aizdevumu likmes gan valstij, gan uzņēmumiem.

Latvijas eksporta pieauguma nodrošināšanai nepieciešami kvalitatīvi produkti un pakalpojumi stratēģiski izvēlētiem noieta tirgiem. Tieši šajā jomā es saredzu būtisku Valsts prezidenta lomu – palīdzēt apzināt esošos eksporta tirgus, kā arī meklēt jaunus. Mūsu ceļu un tiltu būvnieki pēc vizītes Turkmēnijā ir ieguvuši daudzu miljonu vērtu līgumu darbu veikšanai. Latvijas uzņēmumu, piemēram, „Advaita” un „Wuff it!”, produkcija drīz būs pieejama lielā ASV tirdzniecības tīklā. Taču galvenā vērtība jāpievērš Latvijas konkurētspējai Eiropas Savienības tirgū. Tas ir mūsu galvenais uzdevums. Esmu gandarīts, ka Latvijas eksports šogad ir sasniedzis savu vēsturiski augstāko punktu, pat pārsniedzis pirmskrīzes līmeni, un turpina augt.

Nepieciešams piesaistīt nozīmīgas investīcijas. Šajā jomā mums nav veicies tik spoži, kā vajadzētu. Iedragātā Latvijas reputācija, biznesa vides trūkumi un, neslēpsim, arī izglītības sistēmas nelīdzsvarotība ar dinamiskā darba tirgus prasībām ir ātri jānovērš.

Investīciju piesaiste ir joma, kur Valsts prezidentam jāstrādā arī nākamajos četros gados, nekautrējoties vērt ietekmīgu starptautisku kompāniju durvis un daudzinot Latvijas iespējas. Pat 2009.gadā, krīzes dziļākajā punktā, varēja rasties augsto tehnoloģiju projekts "Valodu krasts" un šodien, divus gadus pēc manas tikšanās ar „Microsoft” vadītāju, redzam, ka Latvijas uzņēmumiem ir izveidojusies teicama sadarbība un izaugsmes iespējas.

Būtiski ir apzināties – lai cik pārliecinoši mēs stāstītu ārvalstu partneriem par Latvijas pievilcību, mums pašiem tai ir jānotic. Kamēr mēs paši savu naudu neieguldīsim Latvijas ražošanas attīstībā, bet to pārskaitīsim aizjūru investīciju fondiem, mums neviens neticēs. Nelīdzēs Latvijas tēla spodrināšanas kampaņas, ja mēs neticēsim paši savai valstij un sev, savām spējām un varēšanai un pāri visam – mūsu pašu gribai.

Cienījamie klātesošie!

### **Latvijas iedzīvotāju labklājības pamats ir gudra saimniekošana.**

Pēdējos gados esmu aktīvi veidojis dialogu ar uzņēmējiem un sociālajiem partneriem, uzklaušījis viņu viedokļus. Viņu nostāja skaidri parāda, ka nepieciešamas īstas, tālejošas strukturālās reformas un stabila ekonomiskā politika.

Šis jautājums ir viena no manām prioritātēm. Esmu aktīvi mudinājis valdību uz reformām. Esmu ierosinājis Ministru kabineta ārkārtas sēdes par strukturālo reformu ieviešanas gaitu.

Atcerēsimies, 2009.gadā sasaucu un vadīju divas Ministru kabineta sēdes. Pirmās sēdes mērķis bija panākt, lai tiktu paātrinātas strukturālās reformas valsts pārvaldē, veselības aprūpē un izglītības sistēmā. To izdevās panākt. Šī sēde veicināja sen gaidīto reformu uzsākšanu.

Savukārt otrās sēdes mērķis bija tieši no valdības ēkas informēt sabiedrību par iesākto reformu gaitu.

Tās laikā tika arī aktualizēts jautājums par veselības aprūpes sistēmas sakārtošanu, tai skaitā izvērtējot obligātās veselības apdrošināšanas ieviešanas iespēju. Ja 2007.gadā sabiedrības un politiķu uzmanība bija pievērsta atsevišķiem veselības aprūpes jomas jautājumiem, tad finanšu krīze pierādīja nepieciešamību reformēt visu nozari.

Veselības sistēmas reforma sabiedrību apmierinās tikai tad, ja tā balstīsies uz trīs pamatprincipiem – ja veselības aprūpes sistēmas galvenā vērtība būs tās efektivitāte; ja iedzīvotāju veselība būs vērtība valstij un ja veselība būs vērtība arī pašiem iedzīvotājiem.

Uzskatu, ka veselības aprūpes pārveidē jāievēro šādi principi – primārās veselības aprūpes organizēšanā jāiesaista pašvaldības, īstenojot principu „nauda seko

pacientam”; valstij jāuzņemas pilna atbildība par reģionālajām slimnīcām un sekundāro medicīnisko aprūpi, un visbeidzot īpaša uzmanība jāpievērš medicīnas personāla sagatavošanai.

Esmu gatavs sadarboties ar veselības ministru un nozares profesionāļiem veselības aprūpes reformas īstenošanā. Ir ļoti būtiski maksimāli efektīvi izmantot veselības aprūpei piešķirto finansējumu. Tas nav maz – 400 miljoni. Un te ir vēl daudz darāmā!

Ļoti būtisks un tālredzīgs bijis prezidenta institūcijas ietvaros izveidotās Stratēģiskās analīzes komisijas ierosinājums par sociālā spilvena pasākumu ieviešanu. 2009.gada sākumā komisija, spītējot sabiedrības un arī politiķu neizpratnei un pat nosodījumam, brīdināja par sociālās krīzes risku un aicināja valdību veidot visaptverošu sociālās drošības tīkla stratēģiju. 2009.gada otrā pusē tas arī tika paveikts – valdība pieņēma lēmumu par finansējuma piešķiršanu bezdarba seku mazināšanai, papildu sociālās palīdzības pabalstiem, veselības aprūpei un skolēnu autopārvadājumu nodrošināšanai.

Saskaņā ar mūsu savstarpējo vienošanos Stratēģiskā analīzes komisija savā darbā galveno uzmanību veltīja piedāvājumu izstrādei krīzes pārvarēšanai, īpaši pievēršoties izglītības kvalitātes un konkurētspējas, ekonomikas atjaunošanas, inovācijas veicināšanas un sabiedrības līdzdalības jautājumiem. Komisija īpaši aktīvi iesaistījies vispārējās izglītības sistēmas reformu procesos, pamatojot radikālu izmaiņu nepieciešamību augstākajā izglītībā un zinātnes pārvaldībā. Šis komisijas redzējums tuvākajā laikā tiks piedāvāts sabiedrībai apspriešanai.

Godātie deputāti un ministri!

Pašlaik ekonomika atgūstas – vienā nozarē straujāk, citā lēnāk, lai gan vēl kādā tā joprojām nīkuļo. Straujas izaugsmes nav.

Tāpēc mums jāapzinās, ka tieši šogad Latvijā ir visvairāk trūcīgu ģimeņu. Jau septiņus mēnešus kāpj inflācija – pārtika un pirmās nepieciešamības preces kļūst dārgākas, pieaug mājokļa izdevumi. Joprojām ir ļoti augsts bezdarba līmenis. Pabalsti un īslaicīga nodarbinātība nedrīkst kļūt par normu. Tāpēc mums ir jāturpina reformas.

Vilcināties nedrīkst – nākamajos četros gados jāīsteno aktīva, stratēģiska un pārliecinoša ekonomiskā politika četros virzienos – reālas strukturālās reformas, pozitīvs dinamisks lūzums nodarbinātībā un uzņēmējdarbībā, Latvijas reģionu attīstība un, protams, gatavība eiro ieviešanai, ko jau minēju iepriekš.

Latvijā atbildība par ekonomikas politiku ir Ministru kabineta kompetencē. Vienlaikus, neapšaubāmi, sabiedrība sagaida arī Valsts prezidenta viedokli un līdzdarbību šajā ikvienam tik nozīmīgajā jautājumā. Tādēļ sniegšu ieskatu dažos, manuprāt, efektīvos risinājumos, kas var palīdzēt veidot ilgtspējīgu ekonomikas politiku Latvijā.

### **Pirmkārt, nepieciešama fiskālā disciplīna.**

Latvija ilgtermiņā nevar tērēt vairāk, nekā nopelna. Es atbalstu Ministru kabinetā uzsāktās diskusijas par fiskālās disciplīnas regulējuma nepieciešamību. Valsts fiskālai disciplīnai jābūt noteiktai ar likumu, paredzot mehānismu, kā tiek plānots valsts budžets ne tikai viena gada ietvaros, bet gan vairāku gadu termiņā. Stingri

jāierobežo valsts parāda pieaugums un jādefinē priekšnoteikumi budžeta grozījumiem.

Latvijas finanšu politikai ir jābūt ilgtspējīgi veidotai. Tāpēc rosinu izveidot Fiskālās disciplīnas padomi – patstāvīgu valsts institūciju, kuras uzdevums ir publisko finanšu ilgtspējas kontrole, valsts pieņemto stratēģiju fiskālo iespēju prognozes un to īstenošanas procesa regulārs izvērtējums, tai jāraugās, lai netērējam vairāk nekā nopelnām. Atgādināšu, ka šādas institūcijas veiksmīgi darbojas vairākās valstīs, un vēl atgādināšu, ka, līdzīgi kā citām valstīm, kas krīzes dēļ uzkrājušas lielas parādsaistības, arī mums nāksies rūpīgi sekot valsts tēriņu lietderībai daudz, daudz gadu garumā. Neatkarīga autoritatīva iestāde, sekojot valsts stratēģijai šajā jomā, nodrošinātu valstij tik būtisko ilgtermiņa finanšu politiku. Tā veicinātu valsts pārvaldes stratēģiskāku rīcību un lielāku politisko atbildību par plānu izpildi.

Dāmas un kungi!

### **Nepieciešama arī jauna valsts industriālā politika.**

Latvijas ekonomikā joprojām dominē zemas pievienotās vērtības preces un pakalpojumi. Vienkārši sakot – joprojām bieži mēs pārdodam balķus, nevis no koksnes sintezētu degvielu.

Šāda ekonomikas struktūra nevar nodrošināt ilgtspējīgu valsti un tās jēgpilnu attīstību. Mums jāizveido jauns, funkcionējošs vērtību cikls – izglītība, zinātne, business. Jārada stratēģiska industriālā politika, kas pēc būtības nav tikai privilēģēts atbalsts dažām nozarēm, kā esam līdz šim pieraduši domāt. Bet, īstenojot jauna tipa industriālo politiku, jāparedz koncentrētas investīcijas ne tikai atsevišķi izglītībā, zinātnē vai biznesā, bet to sazobē jeb inovācijas platformā.

Lai šādu platformu radītu, jāpārveido augstākās izglītības un zinātnes sektors. Jāpanāk to saliedēšana vienā veselumā, kurā mijiedarbība ar ekonomiku caurstrāvo augstskolu darbu; zinātne ir organiski saistīta ar izglītības procesu, un starptautiski konkurētspējīgi ir visi šīs platformas posmi. Mums nav jākautrējas mācīties no veiksmīgiem kaimiņiem gan Ziemeļvalstīs, gan citviet pasaulē. Tikai tā mēs nostiprināsim savu ekonomisko potenciālu, eksporta iespējas un skaidri parādīsim, ka mēs visi nopietni strādājam, lai radītu augstu pievienoto vērtību mūsu tautas labklājībai.

Dāmas un kungi!

### **Nepieciešama saprātīga teritorijas pārvaldība un darba vietas reģions.**

Līdztekus cilvēkiem Latvijas zeme, daba un teritorija ir otra mūsu lielākā vērtība. Tas, kāda būs teritorijas organizācija un nodokļu sistēma, noteiks, cik lielas ekonomiskās vērtības tiks radītas visā Latvijā.

2011.gada vasarā apritēs divi gadi, kopš vietējās administratīvi teritoriālās reformas pabeigšanas un novadu pašvaldību izveides. Uzskatu, ka tagad ir pienācis laiks izvērtēt jaunizveidoto novadu darba rezultātus un analizēt nepilnības. Šāds novērtējums palīdzēs pilnveidot novadu pašvaldību darbu un mazināt iespējamās šķēršļus pašvaldību teritoriju veiksmīgai sociālekonomiskai attīstībai. Mums ir

jāatzīst, ka izveidotie novadi ir ļoti atšķirīgi un līdz galam nav izdevies īstenot mērķi – izveidot iedzīvotāju skaita un finanšu pastāvības ziņā līdzvērtīgas pašvaldības.

Kompleksi jādarbojas visiem trim pārvaldes līmeņiem – vietējam, reģionālajam un nacionālajam, veicinot dinamisku ekonomisko attīstību, nodrošinot pakalpojumu pieejamību un birokrātisko šķēršļu samazināšanu.

Tuvāko gadu laikā reģionos īpašu uzmanību nepieciešams pievērst darba vietu radīšanai. Tautsaimniecības attīstībai īpaši nozīmīga ir veiksmīga uzņēmējdarbības attīstība visā Latvijā. Tāpēc būtiska ir dažādu valsts pārvaldes līmeņu un pašvaldību spēja efektīvi sadarboties, integrēti pārvaldīt un attīstīt reģionu teritorijas. Slātavas un Čangalienes konkurenci atstāsim Mērnīku laikiem – 21.gadsimtā pašvaldībām ir jāsadarbojas!

Es mudinu uz diskusiju valdību, pašvaldības, uzņēmējus un ekspertus, Stratēģiskās analīzes komisiju un citus par iespējamajiem risinājumiem ekonomikas stimulēšanai un tās ilgtspējas nodrošināšanai visā Latvijā. Iepazīstināšu ar dažiem saviem priekšlikumiem.

Lai attīstītos ekonomika, nepieciešama efektīva **nodokļu politika, darbaspēka augsta kvalitāte un birokrātisko šķēršļu mazināšana.**

Tādēļ vēlos akcentēt nepieciešamību pārskatīt pašreizējos nodokļus nodarbinātajiem, maksimāli cenšoties pārnest nodokļu slogu no darbaspēka uz luksus un veselībai kaitīgajām precēm. Tas arī mazinās iedzīvotāju noslāņošanos.

Privātais sektors jāmotivē radīt jaunas darbavietas. To iespējams panākt, mazinot administratīvās barjeras, kas saistītas ar investīciju piesaisti un apguvi. Administratīvo procedūru vienkāršošana samazina arī korupcijas riskus.

Starptautiski salīdzinošā biznesa vides novērtējumā, kas analizē dažādus uzņēmējdarbības aspektus, mēs redzam, ka jau tuvākajā laikā mums jāspēj būtiski uzlabot savus rādītājus, samazinot birokrātiskos šķēršļus, piemēram, būvniecības uzsākšanai, īpašuma reģistrācijai, grāmatvedības uzskaitē vai uzņēmējdarbības izbeigšanai. Vai tas ir pieļaujami, ka, piemēram, grāmatvedības uzskaitē un nodokļu nomaksai Īrijā uzņēmējam vidēji gadā ir jāpatērē tikai 76 stundas, Igaunijā, šeit pat kaimiņos, 81, bet Latvijā, varat minēt, – 293. Un, protams, mēs priecājamies par to, ka šajā reitingā „Doing business” Latvija ir 24.vietā – it kā jau augstu. Bet manis minētajos sektoros mēs esam 50., 60. un gandrīz 70.vietā. Šeit daudz darāmā. Un mēs to varam izdarīt, jo mēs esam maza valsts, tādēļ varam strādāt ātrāk, efektīvāk un iegūt kādu no pirmajām vietām starptautiskā biznesa vides novērtējuma reitingā. Atliek tikai saņemties un izdarīt.

Tāpat jārada dažādi valsts līmeņa atbalsta mehānismi, īpašu uzmanību pievēršot jauniešiem, stimulējot viņu iesaisti darba tirgū. Kā viens no iespējamajiem risinājumiem – jauniešus uz noteiktu laiku varētu nodarbināt ar sociālā nodokļa atlaidi. Līdzīgi stimulu varētu piemērot arī uzņēmumiem, kuri nodarbina ilgstošos bezdarbniekus.

Jāatzīst, pašvaldībām ir vislielākās iespējas ietekmēt uzņēmējdarbības attīstību reģionos. Taču nereti tām pietrūkst fiskālo stimulu un īpaši motivācijas. Lai palielinātu pašvaldību ieinteresētību uzņēmējdarbības veicināšanā, tām varētu novirzīt daļu no

uzņēmuma ienākuma nodokļa, līdztekus lūkojoties, lai nesamazinātu kopējo valsts budžeta ieņēmumu apjomu. Lai stimulētu uzņēmējdarbību, vēl viens būtisks instruments būtu pašvaldību tiesības noteikt nekustamā īpašuma nodokļa likmi.

Ja pašvaldības būs motivētas veicināt vietējo ekonomisko aktivitāti, lieli projekti radīs pieprasījumu pēc mazajiem un mikro uzņēmumiem, bet no jauna apmācītie kvalificētie strādnieki spēs atkal būt pieprasīti un konkurētspējīgi ražošanas sektorā. Tas viss mazinās arī sociālos izdevumus.

Uzskatu, ka šobrīd mums aktīvi jāmeklē risinājumi un jāspēj palūkoties tālāk par īslaicīgiem riskiem vai grūtībām!. Kopā ar Saeimu un Ministru kabinetu esmu gatavs iesaistīties šo jautājumu risināšanā! Būsim visi gatavi diskusijai!

Godātie klātesošie!

### **Latvijas cilvēki ir Latvijas valsts!**

Mūsu valsts un mūsu tautas attīstības jautājumi nav tie, kurus var nolikt malā vai piemirst ierakstīt savās priekšvēlēšanu programmās. Tāpēc atkārtoti kā steidzami risināmu jautājumu izvirzu demogrāfiju. Es apsveicu Saeimas lēmumu izveidot Demogrāfijas jautājumu apakškomisiju un Ministru kabineta lēmumu izveidot Demogrāfijas lietu padomi. Demogrāfijas jautājumu es redzu kā valsts un līdz ar to arī nākamā Valsts prezidenta pilnvaru termiņa prioritāti.

Šobrīd iztukšojas valsts, iztukšojas Latvijas lauki. Latviju nopietni skar visas trīs nozīmīgākās un diemžēl negatīvākās demogrāfijas tendences – dzimstības samazināšanās, novecošanās un migrācija.

Mums nav izstrādāta rīcības politika, lai to mazinātu un novērstu. Mums nav valstiskas atbildes un stratēģijas, kā reaģēt. Vēl vairāk – rodas iespaids, ka pilnībā vēl neapzināmies šīs situācijas sekas. Taču ir bīstami atlikt risinājumu meklēšanu līdz laikam, kad ekonomiskā situācija Latvijā būs uzlabojusies. Risinājumi jāmeklē jau tagad!

Mēs nedrīkstam pārlieku sašaurināt šo problēmu. Demogrāfijas dati sevī ietver dzimstību, taču ne tikai. Jāpievērš uzmanība arī demogrāfijas procesu sekām, kuras izjūtam jau tagad un vēl asāk izjutīsim nākotnē. Šīs tendences tiešā veidā skar daudzas jomas – infrastruktūru, transportu, mājokļus, veselības aprūpi, izglītību. Sarukušais bērnu skaits laukos ietekmē skolu darbību, bet vecāku cilvēku īpatsvara pieaugums – veselības aprūpes sistēmu. Nevilcinoties mums jātiek skaidrībā, kas notiks turpmāk katrā no šīm jomām – cik pirmsskolas vecuma bērnu dosies uz skolu tuvākās desmitgades laikā? Kā novecošanās un migrācija ietekmēs pašvaldību nodokļu ieņēmumus un arī izdevumus? Ir svarīgi mobilizēt kompetentu ekspertīzi valsts pārvaldē un akadēmiskajā vidē šo problēmu risināšanai.

Demogrāfisko tendenču nelabvēlīgās sekas nevarēs novērst ar atsevišķu pasākumu palīdzību. Valstij nepieciešama ilgtspējīga sociālās aizsardzības sistēma, kurai nākotnē jābūt daudz efektīvākai – tādad, precīzi mērķētai, gudrai un stratēģiskai. Prezidenta uzdevums ir darīt maksimāli iespējamo, lai nākošajos četros gados notiktu pāreja uz šādu sistēmu.

Tāpēc esmu gatavs diskutēt, par to, kas veicams demogrāfijas situācijas uzlabošanas jomā. Un vēlreiz uzsveru – tas ir neatliekami! Jā, demogrāfisko problēmu risinājumi ir dārgi. Taču te, cienījamie klātesošie, nav runa par naudu. Te ir runa par mūsu tautas nākotni.

Pirmā demogrāfijas negatīvā tendence, kā jau minēju, ir dzimstības samazināšanās. Pēdējos 20 gados dzimstības koeficients Latvijā svārstījies robežās no 1,3 līdz 1,5 bērniem. Šāda tendence neizbēgami noved pie iedzīvotāju skaita samazināšanās, ko vēl vairāk pastiprina joprojām aktīvā iedzīvotāju aizbraukšana no valsts.

Mums ir jāuzsāk dzimstības veicināšana vismaz ar valdības līmeņa programmu. Raugoties uz mūsu kaimiņu, piemēram, Skandināvijas valstu, pieredzi, dzimstības kāpumu ir iespējams panākt. Valsts rīcībai jānodrošina vecāku lēmums laist pasaulē bērnus – proti, jārada iespējas savienot ģimenes un profesionālo dzīvi, jāveicina jaunu cilvēku iespējas uzsākt mācību vai darba gaitas, neatliekot bērnu laišanu pasaulē uz vēlāku laiku; jāveido draudzīga gan sociālā, gan dzīves vide vecākiem ar bērniem.

Tādēļ, pirmkārt, mēs, nodokļu maksātāji, varētu vienoties, ka katram bērnam no pusotra līdz 18 gadu vecumam gan bērnudārzs, gan skolas izglītība ir pieejama bez maksas, proti, to finansē valsts un pašvaldība. Tas pats attiecas arī uz kvalitatīvu bezmaksas veselības aprūpi. Šādi risinājumi nav lēti, taču tas ir paveicams. Lai katrs bērns tiktu nodrošināts ar pilnībā valsts apmaksātu bērnudārzu, mūsu valsts budžetā patiešām papildus ir nepieciešami vēl vairāki desmiti miljonu latu. Taču tā ir visbūtiskākā investīcija valsts nākotnē! Valsts ilgtspējas vārdā mums vairs nav tiesību pieļaut, ka cilvēki atzīst, ka materiāli nevar atļauties bērnu.

Otrkārt, jārada fiskālie stimuli, kas dotu privilēģijas vecākiem ar bērniem. Valsts atbalstam jāpalielinās, ienākot ģimenē otrajam un nākamajiem bērniem. Jārada tādi nodokļu atvieglojumi, kas skaidri demonstrē, ka valsts atzīst – bērnu audzināšana ir visai sabiedrībai vajadzīgs darbs.

Nereti vecāku vēlme veidot kuplāku ģimeni saskaras ar nepieciešamību atgriezties darbā, vairāk pelnīt, nezaudēt kvalifikāciju. Tādēļ trešajam pasākumu kompleksam jāiekļauj darba tirgus pielāgošanu tam, lai vecāki ērti varētu savienot bērnu audzināšanu ar profesionālo karjeru (daļēja noslodze, iespēja strādāt no mājām, bērnu dienas centri, iespējas atjaunot kvalifikāciju) Visefektīvākie risinājumi, manuprāt, rodami sarunās ar darba devējiem.

Vecākiem ar bērniem Latvijā jājūtas ērti arī sabiedrības un kultūras dzīvē. Tādēļ ceturtajam pasākumu kopumam jābūt vides pielāgošanai ģimenēm ar bērniem, radot gan iespējas kopā apmeklēt kultūras un atpūtas pasākumus, gan izmantot atbilstošus sabiedriskā transporta un citus pakalpojumus. Turklāt ģimenēm draudzīga vide vienmēr ir biznesam izdevīga. Šajā pasākumu kompleksā jāpiedalās arī sabiedriskajiem un privātajiem medijiem, radot bērniem kvalitatīva satura informāciju un izklaidi valsts valodā, kā arī ar lepnumu ceļot godā kuplās ģimenes.

Otrā, ar demogrāfiju saistītā negatīvā tendence, ir iedzīvotāju novecošanās. 2020.gadā Latvijā cilvēku vecumā virs 65 gadiem būs tikpat daudz, cik bērnu un jauniešu vecumā līdz 18 gadiem. Gados vecāku cilvēku īpatsvara palielināšanās ir salīdzinoši jauns izaicinājums ne tikai Latvijā, bet arī daudzām citām pasaules valstīm.

Risinājums? Strādājošo lielāka atbildība, tai skaitā finansiālā, par savas pensijas lielumu. Noteikti jādomā par ierobežojumu atcelšanu cilvēkiem, ja viņi vēlas un spēj produktīvi turpināt darba gaitas arī pēc pensijas vecuma sasniegšanas. Līdzīgi kā jauno vecāku atbalsta gadījumā, arī šeit jādomā par nestandarta risinājumiem nodarbinātības jomā. Turklāt nepieciešams aktīvs izglītojošs darbs, lai izskaustu vecuma diskrimināciju darba tirgū, kas ir vizīteiktākā no diskriminācijas formām. Jāraugās, lai tiktu ievēroti likumi, kas to ierobežo.

Mums jāpielāgo sociālā vide "aktīvai novecošanai". Ne tikai tādēļ, ka tā var samazināt izdevumus veselības aprūpes jomā. Cilvēki gados šodien bieži vien ir aktīvi, dzīvespriecīgi, gudri cilvēki, kas var dot daudz gan sabiedrībai, gan viens otram. Vecāku cilvēku integrācija sabiedriskās, izglītojošās un aprūpes aktivitātēs ir svarīgs valsts attīstības virziens. Ir jāveicina arī mūžizglītība, kas ļauj turpināt mācīties arī pēc darba gaitu beigām.

Trešā demogrāfijas negatīvā tendence ir migrācija.

Cilvēki no mazāk apdzīvotām un ekonomiski vājāk attīstītām Latvijas vietām dodas uz pilsētām, īpaši Rīgu. Pagaidām tas ir vāji pārraudzīts process, kas tieši ietekmē šo teritoriju ekonomisko aktivitāti. Jāatzīst, ka šobrīd nav skaidra redzējuma, kā mazināt migrācijas nelabvēlīgās sekas uz visas tautsaimniecības attīstību.

Cilvēki turpina aizplūst arī no Latvijas. Mums jāpanāk, lai izveidotos pastāvīgas saites ar tautiešiem ārpus Latvijas, piemēram, veicinot bērnu iesaisti Latvijas izglītības sistēmā, izmantojot digitālo līdzekļu iespējas, vasaras skolas, skolēnu apmaiņas programmas. Mums jārēķinās, ka arī turpmāk ārpus Latvijas dzīvos nozīmīgs mūsu pilsoņu skaits, kas ir patriotiski noskaņoti. Tādēļ nepieciešams darīt visu, lai neapgrūtinātu viņu pilsoņu pienākumu izpildi un viņiem būtu pieejami nepieciešamie Latvijas valsts institūciju pakalpojumi.

Turklāt ir daudz jomu, piemēram, profesionāli pakalpojumi, akadēmiska darbība u.c., kur iespējams iesaistīt tautiešus Latvijas procesos arī uz laiku – ar līdzdalību projektos un pētījumos.

Uzlabojoties ekonomiskajai situācijai, mums jānudina aktīvie uzņēmēji atgriezties Latvijā.

Jāizveido informatīvi atbalstoša vide, lai piesaistītu talantīgos, uzņēmīgos cilvēkus darbam tepat Latvijā, tā ierobežojot labāko un aktīvāko prātu aizplūdi. Mainot augstākās izglītības finansējuma principus, jāveicina tas, lai uz ārzemēm studēt aizbraukušie jaunieši pēc mācībām un prakses atgrieztos Latvijā.

Mēs nevaram vienā mirklī apturēt nelabvēlīgās demogrāfiskās tendences. Taču mums ir jāapzinās, ka katra iedzīvotāja pienesums valstij pašlaik un arī turpmāk kļūst aizvien nozīmīgāks!

Godātie klātesošie!  
Latvijas tauta!

Sākot pildīt savus amata pienākumus, viens no maniem solījumiem pašam sev bija – doties pie Latvijas cilvēkiem novados uz klausīt viņus un arī skaidrot notiekošo valstī.



Šajos gados esmu bijis 110 reģionālajās vizītēs. Protams, es apzinos, ka man nav burvju nūjiņas, ar kuru atrisināt visas uzklautās problēmas, taču, ja esmu spējis kaut ko vērst par labu, panākt, lai cilvēku problēmas nonāk līdz Saeimai vai ministriem, tad esmu izpildījis Valsts prezidenta solījumu strādāt cilvēku labā.

Es vēlos pateikties visiem Latvijas ļaudīm par uzticēšanos, vēlmi paust savu viedokli par norisēm valstī, par apņēmību veidot labāku Latviju mums visiem. Es vēlos pateikties Latvijas tautai par apbrīnojamo pašizliedzību un izturību šai valstij tik grūtajā laikā.

Patiecos visiem saviem atbalstītājiem un arī kritiķiem! Jūs man esat palīdzējuši gan ar labu vārdu, gan padomu, gan kritisku piezīmi.

Es vēlos pateikties arī par man doto iespēju strādāt savas tautas labā. Tas man ir liels gods un atbildība.

Esmu gatavs darbu prezidenta amatā turpināt. Daudz ir iesāktu darbu, kas veicami, daudz ir ideju, kā turpmākajos gados pilnveidot un padarīt labāku mūsu dzīvi Latvijā.

Dāmas un kungi!

Savas prezidentūras pirmajā termiņā apņemos veicināt politisko un sociālo stabilitāti un izmantot savas amata pilnvaras, lai sekmētu izsvērtu lēmumu pieņemšanu. Par manām prioritātēm kļuva pastāvīga valsts varas dialoga ar sabiedrību veicināšana, valdības mudināšana veikt strukturālās reformas un atbalsts valdībai kritiskos brīžos, kad bija jāpieņem smagi un nepopulāri lēmumi.

Tas ir paveikts. Tagad ir jāstrādā, lai sasniegtu jaunus mērķus. Ir pienācis laiks pāriet no stabilizācijas politikas uz attīstības politiku.

Latvija nav liela valsts, bet tajā dzīvo spēcīga tauta. Es zinu, ka mēs varam izveidot modernu, 21.gadsimta Latvijas valsti.

Esmu pārliecināts, ka varam sabiedrības uzticību valstij un tās institūtiem palielināt no viencipara skaitļa līdz pārliecinošam vairākumam.

Esmu drošs, ka varam sasniegt reģionā labākos rādītājus pretkorupcijas indeksā. Ka varam nodrošināt mūsu ekonomikas stabilu un ilgtspējīgu izaugsmi līdz pat 5-6 procentu apjomā no iekšzemes kopprodukta. Ka mūsu tautsaimniecība var balstīties uz inovatīvām pieejām ražošanā un pakalpojumu sfērā un nevis uz palienētu naudu.

Es ticu, ka mēs varam pārlauzt negatīvo demogrāfijas tendenci, panākot, ka Latvijā ir vairāk dzimušo, nevis aizbraukušo vai mirušo. Ka varam panākt, lai mūsu cilvēki nedodas laimi meklēt svešumā.

Es ticu, ka varam izveidot labāko izglītības un veselības aprūpes sistēmu Eiropā. Latvija var kļūt par Baltijas reģiona līderi visos būtiskajos attīstības rādītājos.

Es ticu, ka Latvija var būt aktīva, zaļa, radoša un nacionāla Eiropas Savienības un NATO dalībvalsts, kas veido attiecības ar pārējām valstīm uz savstarpējas cieņas un sadarbības principiem.

Tas nav viegls darbs, un to nevar paveikt dažos gados, bet mēs to spējam izdarīt, ja strādājam visi kopā.

Esmu gatavs visas savas domas un darbus turpmākos četros gadus veltīt šo mērķu sasniegšanai, jo, pavisam vienkārši, es mīlu Latviju!

Paldies!